

Урок 2

На тераси

- Милан:** Мама, **имамо** новог **комшију**! Он је Рус. Ево га, **долази**.
- Аљоша:** Добар дан. Како сте?
- Мама:** Хвала. Добро сам. Драго ми је да **имамо** госта. Ја сам Миланова мама.
- Аљоша:** Зовем се Аљоша.
- Мама:** Децо! **Седите** на **терасу**. Ево, изволите **лимунаду**.
- Аљоша:** С ваше терасе је леп поглед на град! Баш су дивне руже на вашој тераси!
- Милан:** Наша мајка гаји лепо цвеће.
- Аљоша:** Где је Драгана?
- Милан:** Она је код **другарице**. На **телевизији** има један добар филм, "Полицајац са Петловог брда". **Гледају заједно**.
- Аљоша:** Зар твоја мама не гледа тај филм?
- Милан:** Не, она нема **времена** за **телевизију**. **Заузета** је у **кухињи**.

Речник

имати, имам	имам
имати времена за нешто	имам време за нешто
долазити, долазим	идвам
доћи, дођем	да дойда
сести, седнем	да седна
седати, седам	сядам
гајити, гајим	отглеждам
гледати, гледам	гледам
комшија	съсед
Рус	руснак
Рускиња	рускиня
Србин	сърбин
Српкиња	сръбкиня
Југословен, Југословена	югославянин
Југословенка	югославянка
гост	гост, гостенин
другарица	приятелка, съученичка
полицајац, полицајца	полицай
лимунада	лимонада
ружа	роза
тераса	балкон
поглед (на)	изглед (към)
цвеће	цветя
телевизија	телевизия
на телевизији	по телевизията
филм	филм
брдо	хълм; планина
Петлово брдо	Петлово бърдо (букв. Петльов хълм; един от районите в предградията на Белград)
време, времена	време
кухиња	кухня

добар, добри; добра, добро	добър
диван, дивни; дивна, дивно	чудесен
драг, драги; драга, драго	драг, мил, скъп
леп, лепи; лепа, лепо	красив
заузет, заузети; заузета, заузета	зает
заједно	заедно
где	къде (за място)
тај, та, то	този (за когото току-що стана дума)
твој, твоја, твоје	твой
ваш, ваша, ваше	ваш
наш, наша, наше	наш
Како сте?	Как сте?
Баш су дивне руже!	Какви чудесни рози!
Изволите!	Заповядайте!
Добар дан!	Добър ден!
Добро јутро!	Добро утро!
Добро вече!	Добър вечер!
један, једна, једно	един
ево	ето
ево га	ето го
да	че (подчинителен съюз)
зар	нима

Особености на сръбската пунктуация

Поставянето на препинателни знаци в сръбски се отличава в много отношения от приетата в руски (*и в български*). Едно от съществените различия се състои в това, че ако в сложно изречение подчиненото стои след главното, обикновено то не се отделя с препинателен знак от главното. Например:

Драго ми је да имамо госта. — Приятно ми е, че имаме гостенин.

Нека се зна ко је чији. — Пусть все знают, кто чей (Нека всички знаят кой чий е).

Възвратна частица се

Възвратната частица **се** съответства по значение на руската възвратна морфема **-ся** (*на българската възвратна частица се*), и се пише отделно от глагола. Тя е енкликта, затова в изречението заема позиция след първата ударена дума: **Зовем се Аљоша.**

Спрежение на глаголите *има̑и/нема̑и* в сегашно време

<i>има̑и</i>		<i>нема̑и</i>	
има-м	има-мо	нема-м	нема-мо
има-ш	има-те	нема-ш	нема-те
има-[]	има-ју	нема-[]	нема-ју

По същия начин се спрягат и глаголите **гледати (гледам)** — гледам, **слушати (слушам)** — слушам, **читати (читам)** — чета, **питати (питаю)** — питам, **знати (знаю)** — знам.

Окончания на съществителните и прилагателните в именителен падеж единствено и множествено число

Женски род

	Прилагателно	Съществително
Ед. ч.	-а лепа	-а тераса
Мн. ч.	-е лепе	-е терасе

Мъжки род

	Прилагателно	Съществително
Ед. ч.	-[] нов[] или -и нови	-[] сусед[]
Мн. ч.	-и нови	-и суседи

Среден род

	Прилагателно	Съществително
Ед. ч.	-о, -е високо наше	-о, -е брдо поље
Мн. ч.	-а висока наша	-а брда поља

В среден род ед. ч. окончание **-е** имат съществителните, чиято основа окончава на мека съгласна, фрикативна или **р**.

Например: **поље** (поле), **маче** (коте), **море** (море).

Упражнения

1. Преведете на сръбски думите и словосъчетанията.

Нов съсед, прекрасни рози, красив изглед към града, по телевизията дават филм, зает, кухня, у (при) приятелка, имаме гостенин, ето го.

2. Образувайте форми за множествено число.

Наша кућа, леп дан, мој професор, мамин лекар, дивна ружа, нова кухиња, добро јутро, драги гост, моја сестра, одлична оцена, добар пријатељ.

3. Съставете изречения, подобни на дадените в образца. Преведете ги.

а)

Образец: *Ево (Миланова мама) — Ево Миланове маме.*

Ево (наша тераса, комшија, Драганина другарица, твоја сестра);

б)

Образец: *Јеси ли за (једна лимунада)? — Јеси ли за једну лимунаду?*

Јеси ли за (једна кафа, једна бомбона, једна чоколада, један сок, један сладолед)?

в)

Образец: *Лимунада је за (ѿвоја сесѿра) — Лимунада је за ѿвоју сесѿру.*

Лимунада је за (Миланова мама, Драганина другарица, Аљоша, комшија, гост,

брат).

4. Потвърдете или опровергайте твърденията.

Образец: *Драїанина друїарица їледа филм. — Да, ѡако је. Драїанина друїарица їледа филм. Драїана седи на ѡераси. — Не, није ѡако. Драїана не седи на ѡераси. Драїана їледа филм.*

Милан има новог комшију. Он је Србин. Зове се Драган. Милановој мами је драго да имају госта. Руже на тераси су дивне. С Миланове терасе је леп поглед на град. Драгана је код куће. На телевизији сад нема доброг филма. Миланова мама гледа филм "Полицајац са Петловог брда". Она је у соби.

5. Употребете глаголите *имаѡи/немаѡи* в нужната форма.

Милан (имати) новог комшију. Мама и ја (имати) госта. Они (немати) балкон. Они (имати) терасу. На тераси ми (имати) лепе руже. Ти (немати) времена за телевизију. Ви (имати) лепе руже? Ја (немати) брата. На телевизији (имати) један добар филм. Драгана (имати) добру другарицу. Ја увек (имати) сладолед за госта.

6. Отговорете на въпросите.

Ко је на тераси? Где је Драгана? Где је Миланова мама? Како се зове Миланов гост? Ко је он? Како се зовете ви? Како се зове ваша мајка? Како се зове ваш отац? Ваш брат и ваша сестра? Одакле сте ви? Какве су руже на тераси? Какав је поглед са терасе? Шта има Милан у кући? Шта има Милан на тераси? Шта је на телевизији? Ко гледа филм? Миланова мама има времена за телевизију? Ви имате времена за телевизију? За шта имате времена?

7. Довършете изреченията. Думите в скобите преведете на сръбски език.

Изволите... (*лимонада, роза, кафе*). Ја увек имам времена за... (*телевизия, сестра, мама, съсед*). Драго ми је да... (*имаме гостенин, сте от Москва, сте в Белград*). Јесте ли за... (*лимонада, кафе, сок, сладолед*).

8. Образувайте въпросителни изречения по образца. Преведете ги.

Образец: *Она је код друїарице. — Зар је она код друїарице? (зар — нима)*

Аљоша је у гимназији. Данас је топло. Мама је заузета у кухињи. Ваша је породица у Београду тек неколико дана. Деца су на тераси. Руже су дивне.

9. Поставете пропуснатите думи.

- Мама, имамо Ево га,
- Драго ми је Ја сам Децо! Седите Ево, изволите
- О, баш су на !
- Наша мајка лепо цвеће.
- Драгана је На телевизији има заједно.
- Зар твоја мама не гледа ?
- Не, она нема времена Заузета је у

10. Преведете на сръбски език.

а)

- Мамо, имаме нов съсед. Той е руснак. Ето го, идва.
- Добър ден. Как сте?
- Благодаря, добре. Аз съм майката на Милан. Деца, седнете на балкона. Ето, заповядайте, лимонада.
- Колко чудесни са розите на вашия балкон!
- Майка ни отглежда красиви цветя.
- Къде е Драгана?
- Тя е у (при) приятелка. По телевизията дават един добър филм, "Полицаят от Петлово бърдо". Гледат го заедно.
- Нима майка ти не гледа този филм?
- Не, тя няма време за телевизия. Заета е в кухнята.
- Искате ли сладолед? Винаги имаме сладолед за гостенин.

б)

Милан има нов съсед. Той не е сърбин, той е руснак. Казва се Аљоша. Радвам се,

че имаме гостенин. Заповядайте лимонада. На нашия балкон има чудесни рози. Нашата майка отглежда красиви цветя. Драгана сега е у приятелка. Те заедно гледат филм. Майката на Милан не гледа този филм. Тя няма време. Тя е заета в кухнята. Ние искаме (бихме хапнали) сладолед. Милан винаги има сладолед за гостенин.

в)

— Здравей, Альоша! Влез! Татко и мама не са у дома. Това е моята сестра Драгана.

— Много ми е приятно. Аз съм Альоша. Аз съм вашият нов съсед.

— Ти не си ли от Белград?

— Не. Нашето семейство е в Белград едва от няколко дни.

— А откъде сте?

— Ние сме от Москва. Моят татко е преподавател по руски език.

— А нашият татко е инженер. А мама е лекарка. Те сега са на работа. Альоша, искаш ли сок?

— Благодаря, сокът е отличен. А днес е много горещо.

11. Прочетете стихотворението, преведете го и го научете наизуст.

Хајде да се мењамо

Ти имаш фудбал,
Ја имам копачке,
Ти имаш сличице,
А ја имам значке.
Хајде да се мењамо!
Важи!

Ти имаш вучјака,
Ја имам шарпланинца,
Ти имаш папагаја,
А ја канаринца.
Хајде да се мењамо!
Важи!

Ти имаш мачку,
А ја имам зечеве,
Ти имаш петице,
А ја кечеве.
Хајде да се мењамо!
Пуј пике не важи.

(Нена Радуловић)

Речник

мењати се, мењам се	разменяме се/си
вучјак	немска овчарка
шарпланинац, шарпланинца	шарпланинец (вид овчарка)
папагај, папагаја	папагал
канаринац, канаринца	канарче
мачка	котка
зец	заек
фудбал	разг. футболна топка
копачке	футболни обувки, бутонки
сличица	картинка

значка	значка
петица	петица (отлична оценка)
кец	единица (слаба оценка)
Хајде!	Хайде!
Важи!	Става! О.К.
Пуј пике!	Не става (от детска игра)!

12. Разиграйте сценка със следното съдържание.

Приятелка на вашата сестра заедно с вашето семейство гледа по телевизията филм. Поговорете с нея за филма. Изяснете, харесва ли ѝ този филм, кой от членовете на нейното семейство го гледа. Покажете ѝ какви интересни неща има у вас, покажете своите домашни животни. Попитайте има ли домашни животни, цветя.